

เทศน์อบรมฆราวาส

ณ วัดป่าภูกิริยา ต.ต.ปฏิบัติธรรม อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๑

กลางคืนเราว่างเมื่อไร

วัดนี้เราเคยมาค้างอยู่ เขาถวายวัดนี้ให้เรา เราต้องหาตัวตั้งตัวตีเสียก่อน พอได้อาจารย์เจี๊ยะ ตอนนั้นท่านยังไม่มีที่พัก เลยนินมัตท่านให้รับเป็นเจ้าอาวาสวัดนี้ ท่านก็รับให้ เราก็เลยได้รับเขาเพื่ออันนี้ คือการจะรับวัดไหนๆ รับไม่ได้ง่าย ๆ นะ คือเราไม่รับแบบสุมสุมสุมหัว พอรับแล้วก็ต้องมีคนมาอยู่ เช่นอย่างวัดเสือนี่ก็ท่านจันทร์ ท่านจันทร์เป็นพระวัดป่าบ้านตาดอยู่นั้นหลายปี ตอนนั้นก็มาเที่ยวอยู่ทางทองผาภูมิ แล้วพอได้เขาถวายที่นั่น ก็เลยเอาท่านมาปรึกษา ดูท่านก็พอใจรับให้ เราจึงได้รับวัดนี้แล้ว มอบวัดนี้ให้ท่านจันทร์ เลยกลายเป็นวัดเสือไปเลย มีแต่เสือเต็มวัด

เดี๋ยวนี้กำลังเป็นปัญหาอยู่ที่อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี นั้นเขาถวายที่ แล้วเราให้พักรอไว้ก่อน กำลังหาตัวตั้งตัวตี เขาก็มีพระที่อำเภอศรีมหาโพธิเหมือนกัน ไปอยู่กับเราตั้งแต่เป็นเณรตัวเล็กๆ เดี๋ยวนี้มันเป็นอุปชฌาย์ได้แล้วแหละ ดูเหมือน ๑๕-๑๖ ปีแล้ว ไปกับหลวงตาองค์หนึ่ง ที่นี้หลวงตานั่นจะพาไปไหนก็ไม่รู้ละ เณรก็จะไปกับหลวงตา เราดูลักษณะท่าทางไม่ค่อยแน่ใจนัก จึงไม่ให้ไป ให้อยู่ที่นี้แหละเราว่านั่น หลวงตาจะไปไหนก็แล้วแต่ เราเลยรับเณรนี้ไว้ ชื่อเณรสมบุรณ์ พอตีพวกญาติไปเยี่ยมเณร เขาไม่ได้บอกว่าเณรสมบุรณ์ เขาบอกว่าเณรป้าง เราจับปูปเลย ชื่อป้างว่านั่น ตั้งแต่นั้นมาเราบอกท่านป้างเรื่อยมาจนกระทั่งบัดนี้ สมบุรณ์หายไปไหนไม่รู้ อย่างนั้นละถ้าเป็นเรื่องตลกนี่จับได้เร็ว

ไม่สนิทใจนักละเรียกสมบุรณ์ พอเขาออกชื่อท่านป้างเราจับปูปเลย เลยเรียกท่านป้าง ท่านป้างอยู่นั้นตั้งแต่เป็นเณรตัวเล็กๆ จะไปกับหลวงพ่อดีอะไร เราดูลักษณะหลวงพ่อดีแล้วไม่เป็นที่แน่ใจเลยไม่ให้เณรไปด้วย เลยอยู่ที่นี้มาจน ๑๕-๑๖ ปีแล้วมั้ง ตั้งแต่เป็นเณรนะ เดี๋ยวนี้มันเป็นอุปชฌาย์ก็ได้แล้วเณรป้างนี่นะ ที่นี้เขาถวายที่นี้ เรายังไม่ได้ถามดู การช้อวตรปฏิบัติหลักธรรมหลักวินัยท่านปฏิบัติดีเสมอกับหมู่เพื่อนนั้นละ แต่ภายในใจจริงๆ จะเป็นอย่างไรยังไม่แน่ใจนัก เรายังไม่ได้ถามดู หากว่าเป็นที่แน่ใจแล้วท่านก็พอใจที่จะมาอยู่ที่นี่ เรายังจะให้ท่านมาอยู่ที่อำเภอศรีมหาโพธิ เรายังจะมอบวัดนี้ให้ท่านดูแล

อย่างนั้นละถ้าเขาถวายวัด ต้องได้คิดอ่านเสียก่อน เรายังสุมสุมสุมหัวไม่ได้ละ ไม่รับ ต้องได้หาตัวตั้งตัวตี อย่างวัดนี้ก็อาจารย์เจี๊ยะ นี่เขาถวายที่ให้เรา อาจารย์เจี๊ยะท่านรับให้ เราก็เลยมอบวัดนี้ให้ท่านอาจารย์เจี๊ยะอยู่จนกระทั่งท่านเสียไป คือเราดูที่ห่างๆ

วงกรรมฐานเรา กรรมฐานที่ไหนห่าก็อยากจะให้มีกรรมฐานอยู่ที่นั่นๆ บ้าง กรรมฐานเราเป็นผู้ตั้งอกตั้งใจเป็นกรรมฐานจริงๆ ตามแถวแนวของศาสดาแล้ว ก็เป็นมงคลแก่บ้านแก่เรือนแก่วัดแก่บ้านแก่ประชาชนทุกๆ ไป

เพราะฉะนั้นพระจึงเป็นของสำคัญมาก ท่านว่า.สมณานนฺจ ทสฺสนํ การเห็นสมณะเป็นมงคลอันสูงสุด แล้วท่านก็แยกสมณะออกอีกหลายประเภท สมณะที่หนึ่งคือ พระโสดา สมณะที่สองพระสกิทาคา สมณะที่สามเป็นพระอนาคา สมณะที่สี่เป็นพระอรหันต์สุดยอดของพระ นี่เรียกว่าสมณะที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม ที่สี่ ท่านว่าเป็นมงคลอันสูงสุด

สำหรับวัดป่าบ้านตาดนี้สร้างมาตั้งแต่ปี ๒๔๙๙ ปี ๒๔๙๘ จำพรรษาที่จันทน์สถานี่ทดลอง ปี ๒๔๙๙ ก็ย้อนมาสร้างวัดป่าบ้านตาดจนกระทั่งปานนี้ ก็ได้ ๕๐ กว่าปีแล้ว ต้นไม้เป็นดงหนาป่าทึบหมดเลย แต่ก่อนไม่มี ต้นไม้ไม่มี เป็นที่ราบเป็นไร่เป็นสวนเขา เรียกว่าโล่งไปหมด พอเราไปสร้างวัดเท่านั้น ต้นไม้ก็ขึ้นตอนสร้างวัด มันก็ใหญ่โตเวลานี้ ตั้ง ๔๐-๕๐ ปีแล้วต้นไม้ใหญ่โตไปหมดแล้วเวลานี้ มาสร้างวัดที่แรก โอ้สัตว์หลายประเภทเพราะวัดนี้มันติดกับดงใหญ่ ดงใหญ่ ใหญ่จริงๆ ไม่ใช่ใหญ่เล็กน้อย ดงนั้นจนกระทั่งเขาไปตั้งเป็นอำเภอหนองแสง ป่าไม้มันก็จะกลายเป็นป่าคนไปหมดแล้วแหละ ดงนั้นไม่เหลือเลยเป็นอำเภอ ป่าคนไปหมด

ที่ตรงนี้มันก็เป็นป่า เป็นวัดละตรงแถวนี้ ขาดกันตรงนี้ จากนั้นก็เป็นไร่เป็นสวนเป็นบ้านเป็นเรือนของคนไปหมด มีเท่านั้นละที่เป็นดง แต่ก่อนลิง ค่าง บ้าง ชะนีร้องโหยหวนเต็มวัดนะ เราสร้างวัดที่แรก พวกชะนีพวกลิงค่างเต็มหมดในวัด ที่นี้พอเขาตัดไปนั้นแล้วสัตว์เหล่านี้ออกไปก็เลยตายหมด ไม่เหลือ ก็ยังเหลือแต่กระรอกอยู่สามตัวในวัดนั้น เวลานี้เต็มไปด้วยกระรอกที่มันแพร่พันธุ์กับพวกกระเจง กระเจงก็มีอยู่ในนั้น เวลานี้เต็มวัดนะกระเจง กระรอก กระเจง กระแต กับพวกสัตว์เล็กสัตว์น้อยเต็มอยู่ในวัด สัตว์ใหญ่ออกไปก็ถูกเขาฆ่าเสีย ก็มีเหลือแต่สัตว์เล็กสัตว์น้อยอยู่ในวัด ส่วนกระเจงมีมากเต็มในวัด

วัดมันก็เป็นดง เดียวนี้เป็นดง แต่ก่อนมันเป็นไร่เป็นป่า ไร่เป็นสวนเขา พอไปสร้างวัดขึ้นที่นั่นต้นไม้มันก็ขึ้น เลยกลายเป็นดง ดูเหมือนตั้งห้าสิบปี มันก็เป็นดงไปหมดแหละ นั่นละดงใหญ่ จากนั้นไปถึงภูเขาตาดใหญ่ทั้งนั้น พวกช้างนี่แหม มาก ชุม พวกช้างพวกเนื้อ หมูป่า สัตว์ทุกประเภทเต็มอยู่ในดงนี้หมด เวลานี้ช้างไม่เหลือ พวกสัตว์เหล่านี้ก็ไม่มี หมดแล้ว ก็มีตั้งแต่สัตว์เล็กๆ น้อยๆ ที่อยู่ในวัดเท่านั้น นอกนั้นก็ตายไปหมด มันเป็นดงใหญ่แต่ก่อน ถูกเขาสร้างบ้านสร้างเรือนสร้างอำเภอขึ้น เลยโล่งไปหมด ดงใหญ่ๆ กลายเป็นโล่งเป็นสวนไปหมดเลย ไม่มีป่าไม้ใหญ่ๆ เหมือนแต่ก่อน

วันนี้เราก็กักที่นี่ วันพรุ่งนี้ก็แน่นอนว่าไปวัดเขาใหญ่ เขาใหญ่นั้นก็ท่านอุทัย แต่ก่อนท่านอุทัยอยู่ที่วัดถ้ำภูว มีพระ ๒-๓ องค์อยู่นั้น คือต่างคนต่างเห็นใจกัน พระไปภาวนาก็ดี แต่ที่นี่ประชาชนญาติโยมมี ๓-๔ หลังคาเรือนเขาอยู่ที่นี่ ท่านก็ส่งสารเขาไปรบกวนเขาทั้งๆ ที่เขาก็จน ท่านจะไปเขาก็ไม่ยอมให้ไป สุดท้ายต่างคนต่างยืนกัน ฝ่ายญาติโยมเลยได้พระไว้ ๓ องค์ ๔ องค์อยู่นั้น ท่านจะไปแต่ก็ส่งสารเขา เขาก็จนๆ เขาไม่ยอมให้ไป บอกว่าเขาไม่ตายพระไม่ตายเขาวางั้น

พอเราทราบข่าวเราไปดู เทียว พอเห็นที่เหมาะสมเรียบร้อยแล้วก็บอกกับท่านอุทัยเลย เอาที่นี่เราตกลงกันเลยนะท่านอุทัย ถ้าพระที่ตั้งใจปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มาเท่าไรให้มาเราจะรับเลี้ยง ตั้งแต่บัดนั้นมาดูเหมือน ๒๕-๒๖ ปีแล้วมั่ง เราเลี้ยงจริงๆ บอกว่าท่านอย่าอึดคึด จะมามากน้อยเพียงไรให้ท่านรับได้ ถ้าเป็นพระที่ตั้งใจปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ผมจะรับเลี้ยง ถึงเวลาแล้วจะนำอาหารมาส่งๆ ประจำเดือนทุกเดือน จากนั้นมาจนกระทั่งบัดนี้พระก็มากขึ้นๆ แต่ท่านก็รับไว้พอประมาณ ศูนย์กลางจะอยู่ ๒๐-๓๐ พระ อยู่ที่นี่เป็นประจำตั้งแต่นั้นมา

เราเอาอาหารไปส่งให้เดือนละครั้งๆ ทุกเดือน รถสี่คันทุกอย่างเตรียมพร้อมไว้หมด อาหารสั้น อาหารยาว พวกข้าวสารพวกน้ำตาลเป็นอันดับหนึ่ง เรียกว่าให้พอเลย น้ำตาลเดือนละประมาณดูว่า ๓๐ กระสอบๆ ละร้อยกิโล น้ำตาลเดือนละ ๒๕ กระสอบ จากนั้นอาหารยาวไปมอบให้ รถจะไปสี่คันเต็มเอี้ยดๆ บองขึ้นสูงสุดเต็ม ตั้งแต่บัดนั้นมาพระก็มีมากเป็นประจำ มาเท่าไรมาเราบอกแล้ว ถ้าตั้งใจปฏิบัติดี เอามาเราจะทุ่มให้ไปเลย ทุ่มไปไม่ให้ออดอยากแหละ

พวกอาหารเวลาไปนี่อาหารสดก็มี อาหารยาวเอาไปพอ มีพวกเครื่องกระป๋องกระป๋องอะไร เต็มรถสี่คันต่อเดือนๆ เป็นประจำมาจนกระทั่งทุกวันนี้ ที่นี้ท่านอุทัยเห็นว่าทางนี้กว้างกว่าทางเขาใหญ่บ้าง จึงปรึกษาหารืออุทัย ท่านก็พอใจรับให้ เราก็เลยให้ท่านมาอยู่ที่นี่ ให้พระที่เป็นรองเจ้าอาวาสอยู่แทน พระทางโน้นก็หนาแน่นตามเดิม เราก็กส่งอาหารให้ตามเดิม ไม่ได้มาส่งตั้งแต่ทางเขาใหญ่ท่านอุทัย มอบให้ทางกรุงเทพเขาเลี้ยงดูกัน เราจะเลี้ยงดูทางภูว ถ้าเราเลี้ยงดูพระทางโน้นไม่ไหวแล้วเอาเราไปฆ่าเลย แต่ระวังให้ดินะ ถ้าเลี้ยงดูทางนี้ไม่ไหวเราจะฆ่าทางนี้ให้เหมือนกัน ให้ทางนี้ดูแล ทางโน้นเราดูแล

แต่บางที่ท่านอุทัยท่านก็ไปเอาของจากทางวัดนั้นมา คงจะเอามาแล้วก็พูดเป็นอุบายว่าให้ทางนั้นขาดแคลนเพื่อจะให้เราฆ่าคนกรุงเทพก็ได้ มันหลายอย่างอยู่นะ เราเลี้ยงไว้ตลอดทางนั้นไม่อดละอาหาร เลี้ยงเป็นประจำ วัดนี้ทั้งวัดเลย เราเลี้ยงอาหารพระ ท่านตั้งใจปฏิบัติดี สถานที่นั้นเหมาะสมมากเป็นอันดับหนึ่งของสถานที่ภาวนา เรา

จึงรับเลี้ยงพระไม่น้อย อย่างน้อยก็ดูไม่ต่ำกว่า ๒๐ อยู่ใน ๒๐ กว่าหรือ ๓๐ ระยะนี้ มีมากพระ ท่านก็อยู่สะดวกสบาย อาหารการกินเราไปส่งให้เดือนละครึ่งๆ ไม่ให้ขาดแคลน

พอมาท่านนี้ก็ให้อยู่อย่างนั้นก่อน ไม่ส่งให้ละทางนี้ มันไม่ไกลจากกรุงเทพ เราไม่ส่ง ถ้าส่งเราก็จะส่งนิวเคลียร์นิวตรอนมาขว้างให้มันهلكเลยกรุงเทพ ไม่ให้มันเหลือสักหลังคาเรือนละ อาหารไม่ส่ง บอกอาหารเราส่งไปภูวรินทร์หมดแล้ว ยังเหลือแต่นิวเคลียร์นิวตรอน เราจะส่งมาทางนี้ ให้ท่านอุทัยโยนใส่พวกนี้ให้มันهلكหมดเลย กลัวตายไหมล่ะ ถ้ากลัวตายให้หาของไปถวายท่าน ถ้าไม่กลัวตายอย่าเอาไป ไม่นานละมันจะเป็นเถาเป็นถ่าน กรุงเทพนะ ถูกนิวเคลียร์นิวตรอนทางวัดป่าบ้านตาดและทางเขาใหญ่ฟัดเอาสองลูกพอ เข้าใจไหม เอาเพียงสองลูกพอ

ท่านอุทัยท่านตั้งใจปฏิบัติมาดั้งเดิม ท่านอยู่อย่างเชียวๆ สบายตลอด ท่านอยู่มานาน เราจึงไปต่อให้มีมากๆ ตั้งแต่บัดนั้นมา มาอยู่ทางนี้ก็ให้ทางกรุงเทพเลี้ยงดูไปเลย ทางโน้นเราเลี้ยงดู มันหายากนะหาพระตั้งใจปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ หาง่ายเมื่อไรใครจะว่าหาอะไรหายาก ไม่ยากเท่าหาพระนะ หาพระหาความเลิศเลอในใจกับธรรมเป็นอันเดียวกันนี้หายากมาก แทบเป็นแทบตายเรียกว่าเดนตายมา

ครูบาอาจารย์แต่ละองค์ๆ ที่ได้ธรรมมาสอนโลกนี้มีแต่คนเดนตายนะ ท่านเล่าให้ฟังแล้ว แหมเราก็ว่าเราเดนตายคนหนึ่งเหมือนกัน เวลาฝึกหัดดัดแปลงเจ้าของฆ่ำกิเลสภายในใจ ก็ว่าเต็มเม็ดเต็มหน่วยเรียกว่าเดนตายมา แต่เวลาครูบาอาจารย์มาเล่าให้ฟังท่านนี้เก่งกว่าเรามาก เราหมอบราบสู้ท่านไม่ได้ หลวงปู่ขาว หลวงปู่ฝั้น เหล่านี้เรายกตัวอย่างมาเพียง ๒-๓ องค์ มีแต่ท่านผู้ที่เดนตายมาทั้งนั้นและการปฏิบัติธรรมได้ธรรมมาสอนโลก ยิ่งพ่อแม่ครูจารย์มั่นด้วยแล้ว โอ อันนี้เรียกว่าหนึ่งไม่มีสองเลย ไม่มีใครเป็นคู่แข่ง ความอดอยากขาดแคลนทุกสิ่งทุกอย่างท่านรับเหมาหมด พ่อแม่ครูจารย์มั่นอดอยากขาดแคลนอยู่กับท่านหมด

ท่านพาอยู่ในป่าในเขาลึกๆ อยู่กับชาวบ้านเขา ๒-๓-๔ หลังคาเรือนอยู่กับเขาอย่างนั้นเป็นประจำ ท่านภาวนา กว่าจะได้มาเป็นอาจารย์สอนพวกเราทำแทบเป็นแทบตาย ครั้นเวลาท่านเล่าให้ฟังขบขันตึ้นะ ท่านเล่าเฉยๆ แต่เราอดขบขันภายในใจไม่ได้ เขาว่าพระธรรมกรรมฐานท่านพูดอย่างนั้นละ พูดธรรมดาเฉยไป เขาว่าพระธรรมกรรมฐานท่านฉันตั้งแต่ถั่วแตง่า ท่านไม่ฉันเนื้อฉันปลา ที่นี้เขาไม่มีถั่วมีงา เขาก็เอาแต่ข้าวเปล่าๆ มาให้เราฉันท่านว่าฉัน พวกเนื้อพวกปลาพระกรรมฐานท่านไม่ฉัน ท่านฉันแต่ถั่วแตง่า ที่นี้เขาไม่มีถั่วมีงา เขามีแต่ข้าวเปล่าๆ มาใส่ให้เรากินแต่ข้าวเปล่าๆ เรื่อยไปอย่างนั้นท่านว่า

นี่พ่อแม่ครูจารย์มันเล่าให้ฟัง ตอนท่านไปอยู่ในป่าลึก ๆ สิ่งที่เขาารู้ก็คือสิ่งไม่มี มีพวกถั่วพวกงา เขาว่าพระกรรมฐานท่านไม่ฉันเนื้อฉันปลา ท่านฉันแต่ถั่วแตงา ที่นี้ถั่วงามันก็ไม่มี เนื้อปลาท่านก็ไม่ฉัน สุดท้ายเขาก็เอาแต่ข้าวเปล่า ๆ ให้ท่านฉัน ฉันแต่ข้าวเปล่า ๆ เรื่อยมา จนกว่าเขาจะรู้จักว่าฉันนั้นฉันนี้ได้บ้าง นี่เรารอดตายแหละท่านว้างั้น ท่านพูดเฉยนะคือท่านเล่าไปเฉย ๆ ท่านไม่ได้ตั้งใจพูดอะไรละ ท่านพูดแถวแนวของผู้ปฏิบัติว่าลำบากลำบากขนาดไหน ลำบากที่สุดท่านว้างั้น ได้ฉันแต่ข้าวเปล่า ๆ อยู่อย่างนั้นละ พวกกล้วยพวกอะไรก็มีอยู่ในรั้วในสวน เขาก็ไม่ได้เอามาใส่บาตรให้ ก็มีแต่ข้าวเปล่า ๆ ฉันไปอย่างนั้นละท่านว่าอย่างนั้น ขบขันดี

นี่พ่อแม่ครูจารย์เล่าให้ฟัง คือท่านเล่าท่านก็ไม่มีอะไร ท่านไม่เหมือนเรา เราเหมือนลิง สิ่งที่น่าขบขันหัวเราะนี้มันจะกักขื่นก่อนใครแหละเรา ท่านนั่งเฉย ท่านเล่าเฉย ๆ ยกตัวอย่างบ้านหนองผือ ท่านก็พูดของท่านไปอย่างนั้น พูดเป็นธรรมนะ เป็นนิสัยท่านเกี่ยวกับธรรม เห็นสัตว์อย่างนี้ท่านก็เล่าเรื่องสัตว์ เห็นไก่พูดเรื่องไก่ พูดไปเรื่อยต่อกันไปเรื่อยอย่างนั้น เห็นวัวพูดเรื่องวัว เห็นผู้คนเด็กเล็กเด็กน้อยพูดเรื่องเด็กเล็กเด็กน้อยไปเรื่อย ๆ อันนี้ก็เป็นจังหวะท่านก็เดินไปนี้ หมูกำลังน่ารักตัวเท่ากระโถนนี้ มันขุดกินหญ้าเห่าหมอยุ่สองตัวตามทาง

ท่านพูดท่านไม่หัวเราะนะท่านพูดธรรมดา ไ้เราตัวลิงมันอยู่ข้างหลังนะซิ นี่เห็นไหมหมูเขาไม่ต้องหาแบกจอบแบกเสียมพะรุงพะรัง เพื่อขุดที่ดินเหมือนมนุษย์เรา เขามีแต่จอบเขากับหญ้าเห่าหมู เขาขุดกินของเขาไปเรื่อย ท่านพูดแล้วก็เหินบ นี่คำเหินบของท่านนะ ท่านไม่ได้ว่ามนุษย์ฉลาด แต่ว่าพวกหมูฉลาดกว่ามนุษย์ ท่านบอกว่ามนุษย์เราโง่ไปอย่างนั้นแหละ เวลาท่านว่า คำว่ามนุษย์โง่นี้ สอนพระอยู่ข้างหลังเข้าใจไหมละ นี่เห็นไหมเขาขุดกินอยู่ที่นี่ เขาไม่เห็นแบกจอบแบกเสียมมาเหมือนมนุษย์ เขาขุดกินเรื่อยหญ้าเห่าหมอยุ่ข้างทาง ก็เห็นเขาขุดหลุมกินเราเดินไป เขาขุดกินอีกก็อยู่ข้าง ๆ

ท่านพูดธรรมดาเฉย ๆ ไ้เรามันจะตายมันอยู่ข้างหลังนั้นนะ นี่เขาขุดดินขึ้นมาถมถนน มันก็เป็นร่องหลุมลึก ๆ นี่เห็นไหมหมูท่านว่าอย่างนั้น ท่านว่าเฉย ๆ นะ ท่านไม่มีอะไร ไม่บ้าเหมือนเรา เรามันบ้าคอยอยู่นั้นละ ท่านเดินไปเราฟังไป ฟังท่านพูดอะไรเป็นคติทุกอย่าง ๆ หากไม่มีหัวเราะ พูดเฉย ๆ เห็นหมูนี้ เห็นไหม เขาไม่เห็นแบกจอบแบกเสียมพะรุงพะรังเหมือนมนุษย์เรา เขามีแต่จอบเขาขุดดินไปเรื่อย ๆ อย่างนั้นนะ เขาฉลาดกว่ามนุษย์ ฉลาดกว่าพระที่โง่ ๆ อีก เดินตามหลังท่านมาความหมายว้างั้นเข้าใจไหม ท่านไม่ได้ว่าให้มนุษย์มานะเรานะ พระก็เป็นมนุษย์เหมือนกันท่านตีคั้นหลัง เพราะท่านสอนมนุษย์

ตีช้างหลังตีคินช้างหลัง มนุษย์มันโง่ ไปไหนพะรุงพะรัง มีแต่ท่านยังไม่ได้ ยกตัวอย่างมา เช่นมานี้สะพายบาตร ทั้งแบกกลดมาด้วยก็ไม่รู้บิณฑบาต ท่านไม่ได้ว่าเป็นอย่างนั้นเท่านั้นเอง นี่เขาขุดกินอยู่เห็นไหม ไม่พะรุงพะรังเหมือนมนุษย์ เขาก็ขุดกินอยู่นั้น พอว่าแล้วท่านก็ผ่านไป ทางนี้ก็ตอบรับกัน นี่ละนิสัยลิงเข้าใจไหม พอเดินตามหลังไปเลยเตือนหมู่เพื่อนนะ เวลาไปกับท่านถ้าเราไม่อยู่มีพระติดตามท่านไปนี่เตือนพระตลอด เตือนไว้ทุกองค์ นี่เวลาผมไม่อยู่ไม่ให้เดินติดกับท่าน เวลาท่านพูดอะไรถามอะไรอย่าตอบง่าย ๆ ท่านพูดนี้เป็นธรรมทั้งนั้นสอนพวกเรต่างหาก

ก็ไปถึงบทที่ว่าหมูมันฉลาด มันไม่หาแบกจอบแบกเสียมไปหาขุดหญ้าแหว่หมูกิน มันเอาจุกมันขุดกินนั้นเห็นไหม ว่าแล้วท่านก็ผ่านไป ทางนี้ก็ขุดอีกทีก็อยู่ หมูน้อยกำลังน่ารักตัวเท่านี้ พอไปถึงนั้นมันจะฉลาดขนาดไหนว่าจั้น มันทำไม่ดูถูกขนาดนี้ว่า มันฉลาดกว่าคุณนี่นะ คือพ่อแม่ครูจารย์ท่านยกตัวอย่างมนุษย์โง่กว่าหมูกว่าสัตว์ ท่านสอนพระข้างหลัง ท่านไม่ได้ไปสอนชาวบ้านชาวเมืองอะไร ท่านสอนพระอยู่ข้างหลังนั้นละ บางคนไม่เข้าใจซี นี่คอยฟังจับเอาทุกแง่ทุกมุม เวลาท่านพูดอะไรอย่าตอบง่าย ๆ นะถ้าท่านถาม ต้องอย่างนั้นอย่างนี้เข้าใจไหม ให้เฉยนิ่งฟังดู ถ้าหากว่าท่านย้ำจะถามจริงๆ เพื่อเอาถ้อยเอาความจริงๆ ท่านจะหันมา หือว่าไง ท่านจ้ออย่างนี้ก็ให้ตอบสักนิดนึง เราบอกกัน ให้ท่านพูดไปตามเรื่องของท่าน ภาษาธรรมของท่านเป็นอย่างนั้นเราว่า

ต่อไปก็ไปเห็นหมูเขากำลังขุดกินเฉย พระเดินบิณฑบาต ก็พระกับหมูมันอยู่ด้วยกันตอนบิณฑบาต มันขุดดินหญ้าแหว่หมูที่อยู่ข้างๆ ทางไม่กลัวคน ท่านก็พูดถึงเรื่องหมูเขาขุดดินกินเขาไม่ต้องหาจอบหาเสียม หาดะกร้ากระบุงอะไรพะรุงพะรังเหมือนมนุษย์เรา เขามีแต่จุกเขาขุดกินสบายไปเลย เขาฉลาดกว่ามนุษย์ คำว่ามนุษย์นี้ท่านส่อมาหาพระนะ ท่านไม่ได้ว่ามนุษย์ทั่วไป ท่านพูดกลางๆ เฉยๆ ว่ามนุษย์ความจริงก็คือมนุษย์หัวโล้นเดินตามหลังอยู่นี่ละมันโง่เข้าใจไหม แก๊กิเลสตัวเดียวก็ไม่ได้ ท่านเอาตัวนี้ละตัวโง่ที่สุดตัวเดินตามหลังท่านมา ทางนี้ก็สอดเข้าไป มันจะฉลาดขนาดไหนนะหมูเหล่านี้ มนุษย์โง่มันจะเอาละนะ

พอท่านเดินไปมันก็ขุดกินของมัน พอไปถึงนั้นเราก็เอาเท้านี้ละสอดไปใส่มัน สอดหยอกเล่นกับมันนั่นแหละ พอไปทางนี้สอดมัน โดดปึงปึงตกคลอง วึ่ง มีสองตัวสามตัวกำลังน่ารัก มันตื่นมันไม่เคยเห็นเท้ามนุษย์โง่เข้าใจไหม เท้ามนุษย์โง่มันแหย่หมูนะ หมูมันก็ตื่นละซี หมูมันฉลาดมันก็ลี้ภัยตกลงไป เฮ้ย ใครไปทำมันละ ใครไปทำหมู เห็นไหมละ ล้ม ตกกลงไปล้มไม่ล้มธรรมดาหงายท้องชี้ฟ้าด้วยนะ หงายท้องขึ้นไปเลยละ ทางนี้ตอบลึกๆ นะ เขาฉลาดเขาล้มได้ ว่ามนุษย์โง่ หมูมันฉลาดแล้วทำไมมัน

ลัมหายทองชี้ฟ้าละ เขาฉลาดเขาล้มได้ทุกแบบ ทางนี้ตอบอยู่ลึกๆ นะ ไปกับพ่อแม่ครูจารย์ ขอให้ใช้ความคิดเถอะนะ จอมปราชญ์ใครจะไปเกินพ่อแม่ครูจารย์มัน ท่านพูดอะไรเป็นธรรมทั้งนั้นๆ เราก็คอยสอดแทรก ใ้อลึงนี้มันคอยจับนั้นจับนี้ไปเรื่อย ที่ว่าหมูฉลาด แหย่ให้เห็นหมูตกกลิ้งไปโน้นนะ กลิ้งหายทองขึ้นฟ้า เฮ้ย ใครไปทำหมูนั้นนะ ล้มแล้วหายทองขึ้นฟ้าด้วย อย่างนี้ก็มึสัต์ฉลาดเขาต้องล้มได้ทุกแบบ ท่านก็เดินผ่านไปเลย

ทีนี้เวลาจะให้พรให้ไม่ได้ พอยเถา สัพพี จะให้เราับสัพพี รับไม่ได้ ท่านก็เลยสัพพีต่อไป พระก็รับต่อกันไปเรื่อยๆ มันมาอีกละ วันนั้นที่ได้มาพูดมันมีสองเรื่อง เรื่องหมูตกคลองไปหายทองขึ้นฟ้าละ มันหาकिनตามประสาของมัน ตั้งแต่ยกยอเขาแล้วก็มาเหยียบมนุษย์ เราก็คือเป็นมนุษย์เหมือนกันจะถอยใครเมื่อไร มันแก้หมดตรงนี้ใช้ไหม แหย่หมูตกลงไป เวลาหายทองขึ้นฟ้าไม่เห็นมันฉลาด ท่านพูดอย่างนี้ท่านไม่หัวเราะนะ ล้มก็ไม่ล้มธรรมดาท่านว่า หายทองขึ้นฟ้าด้วย โห ล้มของท่านฉลาดก็ต้องล้มได้ทุกแบบ เนอะมันมีแก้อยู่ในนี้ละ พอไปถึงสัพพีรับสัพพีไม่ได้ มันอดหัวเราะไม่ได้ ท่านก็พอยเถาไปถึง ท่านยเถาให้สัพพีรับ เรารับไม่ได้ ท่านก็เลยสัพพีไปเรื่อย พระก็เลยรับตามหลังไปเรื่อย นั้นวาระหนึ่งนะ

นุ่นท้ายบ้านนุ่น ที่นี้มาอีกมาสุดบ้านนี้เอาอีกแหละ เขาจัดที่นั่งให้ท่านโดยเฉพาะ เขาจัดเป็นแถวให้พระให้พรแล้วก็ออกมา ที่นี้พอรับบาตรท่าน รับพร เสร็จแล้วท่านก็มานั่งมานั่งหรืออะไรเก้าอย่างนี้แหละ มานั่งธรรมดา ใ้อหมูสองตัวก็เอาอีกแหละ ใ้อสองตัวสามตัวโน้นลัมจนหายทองก็เป็นอีก แล้วมานี้ก็มีหมูสองตัวน่ารักเหมือนกันนั่นแหละ พอมันมานี้ปั๊บใ้อหมูสองตัวมันมาเล่น มานี้ใกล้ๆ มีกอไผ่อยู่ข้างหน้านี้ สักเดี๋ยวมันกัดกัน มันหยอกกันเล่นกัน ฟังเสียงอ้อแอ้ๆ ชัดกััน ใ้อตัวนี้จัดตัวนั้นเข้าป่าตรงนั้น ตัวนั้นร้องอ้อๆ ตัวนี้ยังจัดตะพึดตะพือ ตัวนั้นร้องอ้อๆ เออ ใ้อนี้มันไม่รู้จักแพ้รู้จักชนะ ท่านว่าให้เขา

พูดเฉยนะ เขายอมแล้วก็ยังไม่ยอม ให้เป็นกรรมการมวยไม่ได้ละ ถูกเขาขับไล่ละ ท่านว่าอย่างนั้น คือตัวนั้นมันร้อง ตัวนี้ยังไล่เข้าไปในกอไผ่ ตัวนั้นก็ร้องอยู่อย่างนั้น ตัวนี้ไล่ตลอด ใ้อ มึงนี่เป็นกรรมการไม่ได้หรอก ไม่ยอมรับคำแพ้คำชนะของเขาว่าจั้นนะ ท่านเฉยนะ ใ้อเรามันจะตายนะซี พอเสร็จแล้วท่านมายเถาถึงชั้นสัพพี สัพพีไม่ขึ้นแล้ว ให้เสร็จก็เลยออกมา พอออกมาแล้ว หมูเพื่อนกลับลวงหน้าไปก่อนแล้ว สักเดี๋ยวจะตามหลังท่านไป เอ้อ ท่านมหาทำไมให้พรสองหนสามหนไม่รับพรเป็นยังงัย โอ้ย ใ้อหมูสองตัวนั้นมันทำพิชเราว่าจั้นนะ ใ้อหมูสองตัวมันทำพิชยังงัย หือ ประสาหมูท่านว่าจั้น ท่านก็พูดเรื่อยๆ อย่างนั้นแหละ ใ้อเรามันจะตายหมูสองตัว คือหมูทางโน้นกับหมูทางนี้

มันทำเหตุ เราเลยให้พรไม่ได้ เวลากลับ เฮ้ย ประสาหมู อย่างนั้นละพ่อแม่ครูจารย์พูด ไม่หัวเราะนะ พูดเรื่องอะไรเลย แต่เรามันจะตาย ขบขัน เอาละเล่าเรื่องพ่อแม่ครูจารย์ เท่านั้นให้ฟังก็พอใจแล้วนะ

พ่อแม่ครูจารย์ท่านตำหนักวันหนึ่งไม่มากนักะ ตอนเช้า ตอนบ่าย และตอน เย็นๆ บุห์รีก็ไม่มาก ตอนเช้า.ตอนบ่าย แล้วตอนค่ำ บุห์รีนี้จะมีถึง ๓ ครั้ง แต่หมากก็น่าจะเหมือนในระยะเดียวกัน เวลาลูกศิษย์ลุกหาขึ้นไปหาท่าน ท่านคุย แล้วก็ตำหนัก ถวายท่าน นี่ละจอมปราชญ์สมัยปัจจุบันคือหลวงปู่มั่นของเรา จอมปราชญ์รอบทุกอย่างเลย เวลาอยากเห็นฤทธิ์เห็นเดชของท่าน แต่เวลาท่านจะเอาเราไม่ผิดกับเม็ดหินเม็ดทรายนะ คือตอนเช้าวันนั้นใช้มาลาเรีย ถ้างได้ใช้แล้วฟาดตั้งแต่เช้ายันค่ำ อย่างนั้นละ

พอตีวันนั้นมันก็บอกในตัวของเรา รู้ชัดว่าวันนี้จะต้องเป็นใช้ทั้งวันๆ พอตอน เช้าก่อนนิมิตบาทก็เตรียมไปกุฏิท่าน ไปกราบเรียนท่านว่าวันนี้ดูอาการใช้จะเริ่มแต่เช้า เริ่มตั้งแต่บัดนี้ละ ขอโอกาสไม่ฉันทะวันนี้ ท่านฟังท่านก็ไม่ว่าอะไร นี่ละความรู้เวลา ท่านใช้ ท่านชูเรา ก็เอาตั้งแต่นั้นเลยใช้ ชัดกันใหญ่ ใช้หนักเหมือนกัน อันนี้ก็คันเวทนา ทุกขเวทนา ปวดที่ตรงไหนมันโล้อย่างเต็มเหนี่ยวนะ ต้อนเข้ามาเป็นจังหวะที่เรียกว่านักมวยก็กำลังให้น้ำว้างนั้นละ เราหยุดพักพิจารณา ท่านก็ขึ้นมาเป็นยังงิม มหานี้นะ เมื่อเข้ามาบอกว่าจะไม่ฉันทะวันใช้ไหม ใช้ก็เริ่มแต่เช้าแล้ว แล้วมันปฏิบัติ ต่อความใช้อย่างไรบ้าง

นี่ละท่านดูทางภายในเห็นไหมละ ท่านกำหนดจิตดูเรียบร้อยแล้ว ตอนบ่ายมา หาท่าน เวลาท่านจะเอาความจริงตามที่ท่านรู้ พอขึ้นไปท่านชูเลยนะ ทำไมทำอย่างนั้น ละ ขึ้นเลย ท่านชิงชังด้วยนะ แล้วทำไมทำอย่างนั้นละ เราคอยฟัง จะตอบไม่ได้ในระยะ นั้น สักเดียว หือมันภาวนายังงินักภาวนากับใช้นี้ ทำไมท่านถึงทำอย่างนั้นละ นั้นเห็น ไหมละ ท่านถึงทำอย่างนั้นเอาแล้วนะ คือตอนก่อนที่ท่านจะส่งใจไปดู เราพัดกันเต็ม เหนี่ยว ทุกขเวทนาแยกธาตุแยกขันธ์ เหนี่ยวเต็มที่แล้วก็เรียกว่าพักให้น้ำ ตอนนั้นจิต เราไม่ใช้กิริยาก็ไม่เกิดปัญญา พักจิตดูทุกขเวทนา พอตีท่านส่งจิตไปดูตรงนั้นละ

พอไปท่านชูขึ้นเลย ทำไมถึงทำอย่างนั้นละภาวนา สติปัญญามีทำไมไม่ใช่ เราก็ ไม่ตอบละ นั่งอยู่ นี่ก็ดูจริง ๆ เราววันนี้นะ เมื่อเช้านี้มาหาเราว่าวันนี้ใช้จะกำเริบตั้งแต่เช้า ใช้มาลาเรีย จะไม่ฉันทะวัน ที่นี้พอฉันทะวันมาแล้วก็ลองกำหนดดูมันปฏิบัติยังงิต่อการ ใช้ มหานี้นะท่านว้างนั้น ท่านเพ่งจิตไปดู เห็นมันจ่อกัน จ่ออยู่ในนั้น ไม่ใช่สติปัญญา พยายามจ่อกัน จ่อแบบถาชีแบบหมากัดกัน ท่านว้างนั้นนะ ต้องใช้สติปัญญาพิจารณา คือเราใช้เสียจนพอ เรียกว่าพักให้น้ำในระยะนี้ดูกันอยู่นั้น นั้นละเวลาท่านจะ ดูเราคำนได้เมื่อไร

มันก็เป็นจริง ๆ เวลาท่านจ้องไปจิตของเรากำลังจ่อกันอยู่นั้นนะ ท่านดูตรงนั้น มันต้องใช้ปัญญาซิ หลังจากนั้นได้โอกาสแล้วเลยกราบเรียนท่าน คือแต่ก่อนก็ได้พิจารณาเต็มกำลัง เห็นว่ามันเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้ามากก็เลยพักเพ่งดูกันอยู่ นั่นละมันเพ่งอยู่ตรงนั้น ทำแบบฤาษีแบบหมากัดกัน มันไม่ใช่แบบสติปัญญาท่านว่า นั่นเห็นไหมเวลาท่านจ้องเข้าไป คำนท่านได้เมื่อไร คือจ่อกันจริง ๆ ท่านว่า เวลาท่านจะดู ไม่ผิด

นี่ละจอมปราชญ์ในสมัยปัจจุบันคือพ่อแม่ครูจารย์มัน นี่เราเคยเขียนแล้วไม่ใช่หรือในประวัติท่านนะ เราเขียนละเอียดกว่า ทุกวันนี้จำไม่ค่อยได้นะ ที่เขียนนั้นถูกต้องแล้ว ตอนที่จำไว้ใหม่ ๆ คือเราเตรียมพร้อมที่จะเขียนประวัติของท่านอยู่ แต่เรื่องของท่านมาลุ่มมาลอะลายไปตอนนั้น คือเราคิดเราจะเขียนประวัติของท่าน คิดเต็มหัวใจ แต่เวลานี้จิตของเรากำลังหมุนตัว ๆ ภาระของเจ้าของกำลังเต็มหัวใจด้วย พอขึ้นไปนั่ง เอ้อท่านว่านี่ นี่เพื่อนฝูงลูกศิษย์ลูกหามาอยู่กับเรา ทั้งไหลเข้า แล้วมีใครคิดอะไรบ้างไหม เราก็ตอบมาเลย เพราะเราคิดไว้แล้ว โอ้ย คิดเต็มหัวใจแหละ เรื่องคิด คิดเต็มหัวใจ แต่เวลานี้งานกำลังเต็มหัวอก

พอว่าเท่านั้นแหละ ท่านรับ เอ้า พัดต่อ งานภายนอกไม่สำคัญยิ่งกว่างานภายในงานเต็มหัวอก งานของเรากำลังหนัก หมายถึงงานฆากิเลส ให้เอาออกงานอะไรไม่สำคัญ เอางานนี้ให้ได้นะ ถ้างานนี้ได้แล้วจะแตกกระจายไปหมดเลย เรื่องของท่านท่านเลยทิ้งไปเลย เลยมาเอาเรื่องของเรานี้เราก็ไม่ลืม เพราะเราตอบทันที เนื่องจากเราคิดไว้เรียบร้อยแล้ว เราจะเขียนประวัติของท่าน เรื่องราวอะไรเราจะเขียน แต่เวลานี้งานของเราเต็มหัวอกกระดูกกระดูกไม่ได้ พอท่านถามมาจุดนี้ก็ตอบเลยทันที ท่านก็บอกให้ปล่อยให้หมด เอางานนี้เสียก่อน ให้ได้ ถ้างานเจ้าของได้แล้วมันจะแตกกระจายไปหมดนั่นแหละ ท่านเลยไปเรื่องของเราไปเสียเลย

เพราะฉะนั้นจึงได้มาเขียนประวัติของท่านตอน ๒๕๑๓-๒๕๑๔ พองานเจ้าของเบาบางลงไปบ้างแล้วก็มาเริ่มเขียน ตอนเขียนนั้นจำได้ แต่ทุกวันนี้ไม่ได้เรื่องเลย มันหลงลืมไปหมด ตอนเขียนเรียกว่าจำได้ค่อนข้างมาก เราเขียนประวัติท่าน เขียนตอนที่เรารู้ไว้เรียบร้อยแล้ว พองานจะว่างบ้างก็เขียนเลย ตอนที่เราคิดของเราลำพังคนเดียว นั้นงานเรานั้นหนักมาก งานภายในใจฆากิเลส ท่านก็เสริมเลย งานของตัวเอง งานนั้นคืองานภายนอก ขอให้งานภายในได้เถอะมันจะกระจายไปหมดท่านว่าไปอย่างนั้น

อย่างนี้ละอาจารย์สมัยปัจจุบัน พระอรหันต์ในสมัยปัจจุบันก็คือพ่อแม่ครูจารย์มัน อันนี้พระอรหันต์ร้อยเปอร์เซ็นต์เลย ไม่มีที่ต้องติ ไม่ว่าภายนอกภายในแม้ที่สุดเทวดา อินทร์พรหมเห็นหมดรู้หมด ตอนที่ท่านเล่าเวลาอยู่เฉพาะสององค์หรือสามองค์ ถ้าหากว่าไม่ถามท่านไม่เล่านะ เฉย แต่เรามันนิสัยอย่างนี้ด้วย นิสัยชอกแซกอยากรู้

อยากเห็นด้วย พอได้โอกาสเราจะพอมิ ทีนี้ก็ถามเรื่องเฉพาะของท่าน ท่านก็เล่าให้ฟัง ตอนนั้นละ เกี่ยวกับเรื่องเทวบุตรเทวดา อินทร์พรหม ท่านไม่ได้ว่าง นั้นเห็นไหมล่ะ เวลาท่านเปิดออก เราอยู่เงียบๆ เงียบกับมนุษย์ก็จริง แต่กับเทวบุตรเทวดา อินทร์พรหม ตลอดพวกสัตว์นรก นู่นนะฟังซิ ขึ้นมาจนกระทั่งสัตว์นรก

โธ้ย ใครก็มีแต่กองทุกข์มาหาเรา มาจากชั้นบนก็แบกกongทุกข์มาแบบหนึ่ง เอา ขึ้นมาจากข้างล่างพวกสัตว์นรกพวกเปรตพวกผีก็แบกกongทุกข์ขึ้นมากหาเรา เหมือนกัน ฟังซิท่านว่า ชำระแต่กองทุกข์ให้สัตว์โลกคืบหนึ่งๆ เราว่างเมื่อไร นู่นนะฟังซิ ไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องมนุษย์ แต่เกี่ยวกับพวกเปรตพวกผี เรื่องเทวบุตรเทวดา อินทร์พรหม ที่แบกกongทุกข์มาด้วยกันคนละประเภทๆ มาให้เราช่วยแบ่งเบา นี่ละมันหนักมากนะท่านว่า กลางคืนเราว่างเมื่อไร นี่ละฟังซิ

อย่างนี้ท่านไม่ได้พูดง่ายๆ นะ ต้องถึงกาลเวลาที่ท่านควรจะพูดท่านถึงจะพูดให้ท่านพูดธรรมดา ตายเฉยๆ ไม่ได้ยินแหละ แต่เรามันนิสัยชอบรู้ชอบเห็น ท่านก็รู้ นิสัยเราด้วยว่าเราจริงเอจัจ การถามอะไรไม่ได้สักแต่ถาม ถามเพื่อเราจริงเอจัจ ท่านก็แสบออกมาๆ ให้เราได้ฟัง จึงได้มาเล่าพอสมควร ได้มาเขียนประวัติของท่านทุกวันนี้ หลวงปู่มั่นท่านว่างเมื่อไร เวลาอยู่คนเดียวในป่าในเขา ไม่ได้ว่างนะวันหนึ่ง พวกเทวบุตรเทวดา อินทร์พรหม พวกเปรตพวกสัตว์นรกอะไรขึ้นมาก็เกี่ยวข้อง มีแต่แบกกongทุกข์ต่างประเภทกันมา

กองทุกข์ของพวกสูงก็เป็นกองทุกข์ประเภทหนึ่ง กองทุกข์ของพวกชั้นต่ำก็เป็นอีกประเภทหนึ่ง เพราะฉะนั้นจึงว่าทุกข์ต่างประเภทกัน เราไปค้ำคูดุชิ ค้ำคู้ได้ที่ไหน มาเพื่อให้ปลดเปลื้องทุกข์ทั้งนั้นแหละ เราไม่ได้ว่างนะ เราอยู่คนเดียวในป่าในเขา พวกนี้ละมากที่สุด มนุษย์ก็ไม่ค่อยเกี่ยวข้อง คือท่านอยู่ในป่ากับพวกคนป่าคนเขา เขาไม่ค่อยไปยุ่งท่าน บิณฑบาตได้อาศัยเขากินวันหนึ่งเท่านั้นพอ เขาไม่มาเกี่ยวข้องกับท่าน แต่พวกนั้นขึ้นมา พวกข้างบนข้างล่างมาตลอดเวลา ท่านไม่ได้ว่าง เวลาท่านเปิดออกมานี้ แหมกระจำงหมดโลก ของง่ายเมื่อไร เอาละที่นี้รับพรนะ พอสมควรแล้ว

รับชมและรับฟังพระธรรมเทศนาของหลวงตา ได้ที่

www.luangta.com หรือ www.luangta.or.th

สถานีวิทยุเสียงธรรมเพื่อประชาชน **FM 103.25 MHz**

และเครือข่ายทั่วประเทศ